

Plantele invazive – o amenințare gravă pentru natură, populație și economie

Автор(и): ас. Мирослава Вълкова, ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София

Дата: 18.11.2016 Брой: 11/2016

În ultimele decenii, interesul pentru introducerea și răspândirea speciilor vegetale alogene a crescut constant. Aproape toate țările europene revizuiesc compoziția florei lor, dezvoltând diverse strategii pentru conservarea diversității biologice și controlul acestor „invadatori” – specii vegetale alogene invazive care creează probleme nu doar naturii în ansamblu, ci și populației locale și economiei. Elaborarea acestor măsuri implică nu doar oameni de știință din diferite discipline, ci și juriști, economiști și experți din diverse organizații guvernamentale și neguvernamentale.

Speciile alogene invazive sunt identificate ca una dintre principalele cauze ale pierderii diversității biologice, deoarece distrug speciile și populațiile autohtone. Ele sunt dăunătoare sănătății umane, provoacă daune majore economiilor naționale și aduc schimbări ireversibile în natură. Costurile pentru economia europeană cauzate de

speciile invazive sunt estimate a fi de cel puțin 12 miliarde de euro anual în domenii precum sănătatea, agricultura și infrastructura.

În ultimul secol, numărul speciilor vegetale alogene stabilizate a crescut progresiv în multe regiuni ale lumii. Lanțurile montane, mările și râurile au separat populații și au contribuit la înflorirea diversității biologice. Extinderea comerțului și a călătoriilor internaționale a eliminat însă aceste bariere la scară globală, permițând contactul direct între specii. Aceasta creează competiție pentru resursele alimentare valoroase și habitatele. Și în timp ce speciile autohtone sunt rezistente la dăunători sau boli locale, ele adesea nu au niciunul, sau doar foarte limitat, mecanism natural de apărare împotriva organismelor alogene și pot fi astfel literalmente eradicate.

Speciile invazive apar în toate formele și dimensiunile. Cele mai multe dintre cele de origine non-europeană au fost introduse în mod deliberat, inclusiv arbori și culturi care sunt mai rezistente sau cresc mai repede, precum și plante ornamentale de grădină. Când sunt lăsate necontrolate, ele se răspândesc spontan în sălbăcie, unele extinzându-și arealul și reprezentând o amenințare serioasă pentru speciile și comunitățile autohtone. Răspândirea lor rapidă este un rezultat al biologiei lor – produc semințe abundente cu viabilitate ridicată, pe care le păstrează ani de zile, au mecanisme eficiente de dispersie, cresc rapid și se pot adapta la o gamă largă de condiții ecologice.

Impactul speciilor vegetale invazive este semnificativ. Sunt extrem de competitive în habitatele naturale ale speciilor autohtone; provoacă schimbări în compoziția solului prin extragerea nutrienților și apei din sol; afectează regimul de lumină din habitatul pe care îl ocupă și îi alterează structura; hibridizează cu specii înrudite din apropiere, care apar în mod natural; duc la dispariția speciilor rare; sunt purtătoare de boli; exercită un impact serios asupra sănătății umane – provoacă alergii, altele sunt otrăvitoare și contactul cu ele sau utilizarea lor cauzează probleme grave. Speciile alogene provoacă și costuri economice ridicate, rezultate din pierderi directe ale producției agricole sau din cheltuieli crescute pentru măsuri eficiente de control împotriva lor.

În prezent, există peste 1.000 de specii vegetale alogene din 213 familii în Europa, cele dominante fiind familiile mari, răspândite la nivel global: *Asteraceae* (692 de specii), *Poaceae* (597), *Rosaceae* (363), *Fabaceae* (323) și *Brassicaceae* (247). Treizeci și patru la sută dintre speciile introduse sunt de origine asiatică, 23% și respectiv 22% provin din America de Nord și de Sud, iar 17% – din Africa. Din 1992, UE a cheltuit peste 58 de milioane de euro pentru 180 de proiecte de combatere a speciilor invazive și refacere a daunelor provocate de acestea. Pentru comparație – Statele Unite își estimează cheltuielile pentru combaterea invadatorilor biologici la aproximativ 80 de miliarde de euro anual. Conform studiilor recente, în Bulgaria se regăsesc 21 de specii de plante invazive, cea mai mare amenințare pentru biodiversitate, natură și oameni fiind reprezentată de: *Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Amorpha fruticosa*, *Bidens frondosus*, *Elodea nuttallii*, *Fallopia bohemica*, *Opuntia humifusa*, *Paspalum distichum*, *Robinia pseudoacacia*.

Implementarea controlului asupra unora dintre aceste specii vegetale invazive poate fi foarte dificilă și prelungită. Creșterea gradului de conștientizare cu privire la acești „invadatori” în rândul publicului este o condiție prealabilă pentru câștigarea acestei bătălii. Prevenirea speciilor vegetale alogene este de importanță capitală. În acest scop, este mai întâi necesar să fie identificate acele specii alogene care au potențialul de a deveni invazive. Acest lucru este necesar pentru a nu permite speciilor potențial invazive să se transforme în

specii invazive. De o importanță deosebită pentru controlul speciilor invazive sunt avertizarea timpurie, cunoașterea și respectarea regulilor internaționale și naționale privind măsurile preventive, întărirea controlului vamal și o bună coordonare cu serviciile de protecție a plantelor (fitosanitare).

Atunci când o anumită specie invazivă este deja larg răspândită, singura modalitate de a o controla este prin aplicarea unor măsuri specifice de control, care trebuie să fie în concordanță cu caracteristicile sale biologice și ecologice și trăsăturile specifice, precum și cu specificul diferitelor habitate și ecosisteme în care s-a răspândit. Cea mai bună abordare este utilizarea integrată a diferitelor metode de control (mecanice, chimice, biologice), bazată pe studii ecologice aprofundate, monitorizare regulată și coordonare atentă cu toate părțile interesate.

Speciile vegetale alogene sunt una dintre prioritățile numeroaselor organizații internaționale, în cadrul cărora au fost înființate grupuri de lucru specializate, departamente etc. pentru a desfășura cercetări științifice, a elabora documente de reglementare și a menține sisteme informaționale (EPPO, FAO); sunt finanțate diverse proiecte pentru a dezvolta baze de date privind prezența speciilor vegetale alogene, potențialul lor invaziv, căile de introducere și măsurile adecvate de control și limitare a răspândirii lor (DAISIE, GRIS, GISD, NOBANIS, ESENIAS etc.). Bulgaria este un participant activ în toate inițiativele internaționale și a ratificat toate documentele legate de speciile alogene invazive.

Foarte recent, acum doar o lună, Comisia Europeană a făcut un pas important spre stoparea pierderii diversității biologice prin adoptarea unei liste de specii alogene invazive de interes pentru Uniune, în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1143/2014 al Parlamentului European și al Consiliului. Aceasta este o listă de specii prioritare care necesită acțiune comună pentru a preveni, reduce sau atenua impactul lor advers și pentru a îmbunătăți semnificativ eficacitatea politicii europene în ceea ce privește regulile de comerț ale pieței interne. Statele membre trebuie să implementeze măsuri de prevenire, detectare timpurie și eradicare rapidă a noilor invazii și pentru gestionarea speciilor alogene invazive deja larg răspândite incluse în listă. Speciile alogene incluse în listă nu mai pot fi cultivate, transportate, reproduse sau eliberate în mediu în mod deliberat. Lista poate fi găsită pe site-ul oficial al Comisiei Europene.